

Galéria hudby

Cyklus komorných koncertov / 13. ročník

Koncertná sála Župného domu

Nitrianska galéria

október – november 2018

N
G
NITRIANSKA
GALÉRIA —
Umenie na
dobrej adrese

Galéria hudby

2. 10. 2018 o 19.00 hod.

Nikita Boriso-Glebsky (RU) – husle

Kasparas Uinskas (LT) – klavír

PROGRAM

Johannes Brahms (1833 – 1897): Výber z piesní

Feldeinsamkeit / V samote polí, op. 86 č. 2

Wie Melodien zieht es mir / Tiahnu mi hlavou ako melódie, op. 105 č. 1

Mädchenlied / Dievčenská pieseň, op. 107 č. 5

Verzagen / Klesanie na duchu, op. 72 č. 4

Heimweh / Smútok za domovom (O wüsst' ich doch den Weg zurück / Ó keby som poznal cestu späť), op. 63 č. 8

Sonáta pre husle a klavír č. 3 d mol, op. 108

Allegro

Adagio

Un poco presto e con sentimento

Presto agitato

- - - prestávka - - -

Ernö von Dohnányi (1877 – 1960): Sonáta pre husle a klavír cis mol, op. 21

Allegro appassionato

Allegro ma con tenerezza

Vivace assai

Sergej Sergejevič Prokofiev (1891 – 1953): Suita z Rómea a Júlie

Introdukcia / Introduction

Júlia / Juliet

Tanec rytierov / Dance of the Knights

Scéna na balkóne / Balkony-Scene

Tanec párov / Dance of the Couples

Mercutio

Tybaldova smrť / Tybalt's Death

JOHANNES BRAHMS (1833 – 1897), romantik s nekonečnou paletou výrazových polôh siahajúcich od dramatického a dravého pátosu až ku krehkej lyrike a vtipnej úsmevnosti, sa narodil v Hamburgu, no podstatnú časť života strávil vo Viedni. Kruh jeho priateľov tvorili Robert a Klára Schumannovci, Joseph Joachim a medzi ďalšími umelcami aj Hans von Bülow, ktorý je autorom myšlienky o troch veľkých nemeckých B: Bach, Beethoven, Brahms. A práve Ludwig van Beethoven bol nevyčerpateľným zdrojom inšpirácie pre Brahmsovu skladateľskú kariéru. Okrem opery komponoval takmer všetky hudobné druhy od drobných piesní cez komornú hudbu, kantáty a sakrálnu hudbu, až po monumentálne symfónie.

Brahms počas života skomponoval vyše 200 piesní a v každej z nich sa prejavuje jeho hlboké porozumenie textu a využitie melodického potenciálu slova, vďaka čomu bol schopný vytvoriť účinné prieniky verbálnych a hudobných myšlienok. Práve v čisto inštrumentálnom predvedení sa azda potvrdí Schopenhauerova myšlienka, že „aj vox humana pre [hudbu]... pôvodne a podstatne nie je ničím než modifikovaným tónom, rovnako ako zvuk nejakého nástroja.“

V rokoch 1877 – 1879 Brahms na texty rôznych básnikov skomponoval cyklus šiestich piesní, v ktorých už cítiť odklon od ľudovosti, typický pre jeho skoršiu tvorbu. Diatonické melódie, výrazný rytmický motív či absencia dlhších predohier v tomto diele sú pozostatkami ľudového idiómu, ktorý ho, podobne ako jeho európskych generačných druhov, očaril v ranej etape tvorby. Súbor piesní bol nakoniec publikovaný v roku 1882 ako *op. 86* a jeho súčasťou je aj pieseň *Feldeinsamkeit (V samote polí)* na text Hermanna Allmerna. V skladbe sa pastorálna nálada v F dur, typickej tónine pre túto scénu, na krátky moment láme v malom harmonickom zázraku, keď sa rozprávač, ležiac v tráve, zasníva a napokon v pokoji s oblakmi na nebi „prelieta nekonečným priestorom“.

Počas pobytu pri švajčiarskom jazere Thun blízko Bernu v roku 1886 začal komponovať ďalší cyklus piesní *op. 105*. Na slová Klausa Grotha s „očami plnými slz“ zhudobňuje *Wie Melodien zieht es mir (Tiahnu mi hlavou ako melódie)*. Nežná melódia tejto piesne je strofická, pričom každá strofa končí iným harmonickým nápadom.

Posledná pieseň z Brahmsovho predposledného piesňového cyklu *op. 107* s názvom *Mädchenlied (Pieseň dievčaťa)*, 1888) zobrazuje v rýchlom klavírnom sprievode tanečné kolo a, najmä v poslednej slohe, nešťastné dievča, ktoré nemá pre koho tancovať. Keď bolesť a opustenosť dosahujú vrchol, ťahavé disonancie sa rozlejú do staccata padajúcich slz. Krása a intimita Brahmsových piesní spočíva okrem iného v tom, že takéto naliehavé emocionálne momenty sa vždy dejú na nedlhej, niekoľkokosekundovej a sotva desaťtaktovej ploche. Sediac „na brehu rozbúreného mora“ hľadá básnik-skladateľ vnútorný pokoj v piesni *Verzagen (Klesanie na duchu)*, text K. Groth) z roku 1874. Búrlivé, zvijajúce sa fis molové arpeggia ako „vlny narážajú na breh, menia sa na penu a miznú“, či ako „oblaky, víchor na nebi, prichádzajú a zas sa valia preč“,

sprevádzajúc rezignovanú výpoveď protagonistu. Je možné, že inšpiráciou tohto opusu bolo stretnutie s bývalou žiačkou po desiatich rokoch, ktorú však neučil dlho. Odporučil jej vtedy štúdium u kolegu, pretože kvôli jej nesmiernej kráse nebol v jej prítomnosti schopný rozprávať, nieto ju ešte učiť.

Deväť piesní op. 63, ktoré skladateľ skomponoval ako štyridsaťročný, sa vyznačuje nostalgiou, presakujúcou od prvej až po poslednú z týchto hudobne zachytených spomienok. V ôsmej z nich, s názvom *Heimweh (Smútok za domovom)* a podnázvom *O wüsst' ich doch den Weg zurück (Ó keby som poznal cestu späť)*, umelec prosí o ukávanie smeru späť do detstva. Hudba opojnej sladkobôľnej nostalgie sa náhle mení v poslednej slohe, keď sa rozhlíadne vôkol a jeho pohľad spočinie na „pustom morskóm brehu“.

Je známe, že zo všetkých hudobných nástrojov práve husle majú najbližšie k ľudskému hlasu. Témbrové a technické možnosti nástroja dali hráčom už v 17. storočí možnosť napodobniť expresívny výkrik, neskôr tichý vzlyk či povzdych v Beethovenovom kvartete z roku 1825, či spevnú melódiu, ako tomu bolo počas celých dejín hudby. Niet sa tak prečo čudovať, že aj Brahms zveril niektoré zo svojich najhlbších myšlienok práve husliam. Skladateľ sám huslista nebol, no tvoril, konzultoval a často predvádzal svoje diela v spolupráci s Josephom Joachimom. V sonátach určených „pre husle a klavír“ sa však prejavuje jeho virtuózný talent klaviristu, ktorý je huslistovi rovnocenným partnerom.

Sonátu pre husle a klavír č. 3 d mol, op. 108 dokončil Brahms v roku 1888 a je to jeho posledné veľké dielo pre husle. Tridsať rokov pred tým dala spolupráca s Robertom Schumannom a Albertom H. Dietrichom vzniknúť zaujímavej štvorčasťovej sonáte, z ktorej Brahms napísal Scherzo. Až koncom 70. rokov sa skladateľ vracia k tvorbe pre husle, keď vzniká *Husľový koncert*, patriaci k najnáročnejším a najexcelentnejším dielam husľového repertoáru vôbec, a tiež prvá *Sonáta pre husle a klavír G dur*. Druhá sonáta vznikla až v roku 1886. Vzápätí sa Brahms pustil do komponovania poslednej, ktorá mala o dva roky premiéru v Budapešti. Husľového partu sa zhostil Jenö Hubay, za klavírom sedel samotný skladateľ.

Tretiu sonátu tvorí štvorčasťový sonátový cyklus a vyznačuje sa beethovenovským princípom neustáleho organického vývoja hudobného procesu z malého množstva hudobného materiálu a taktiež nasmerovaním na završenie v jednom cieľovom bode. Temná téma prvej časti so záhadne synkopovaným sprievodom sa neustále navracia, vždy v trochu inom kontexte. V závere časti sa objaví čarovné „schubertovské“ rozjasnenie do D dur. V tejto radostnej tónine zaznieva aj druhá, pomalá časť. Klavír sa tu na chvíľu naozaj stáva sprievodom, no hneď v nasledujúcej časti, ostro scherze, preberá vedenie. Fascinujúca kompozičná technika skladateľa umožňuje poslednú časť vnímať ako zrkadlový obraz prvej. Okrem návratu do hlavnej tóniny, podobného riešenia vývoja štruktúry a harmonického priebehu tém poslucháča najviac zaujme fakt,

že v samotnom závere sa nedospieva k „titanskému“ beethovenovskému završeniu v podobe víťaznej apoteózy a otázky, ktoré skladateľ kládol v doterajšom priebehu skladby, dostávajú len úsečnú odpoveď v dramatickom molovom zakončení.

Maďarský skladateľ, klavirista, dirigent, rodák z Bratislavy **ERNŐ VON DOHNÁNYI** (1877 – 1960) bol jedným z prvých, ktorí narušili trend hudobného štúdia vo Viedni, ako bolo zvykom v zemepisnom trojuholníku Viedeň – Budapešť – Bratislava. Po absolvovaní maďarského katolíckeho gymnázia (Klarisky) sa v sedemnástich rokoch presťahoval do Budapešti a nastúpil na kráľovskú akadémiu. Na tom istom mieste iba o niekoľko rokov neskôr študoval Béla Bartók a tiež dvaja trnavskí spolužiaci Mikuláš Schneider-Trnavský a Zoltán Kodály, dokonca u toho istého učiteľa. Dohnányiho najvýznamnejšími inšpiračnými zdrojmi boli hudba Franza Liszta a Johannes Brahmsa. Aj keď komponoval hudbu v prvej polovici 20. storočia, je to hudba neskorého romantizmu, širokej harmónie a bohatej melodiky. Podobne ako Schneider-Trnavský, nesnažil sa zaradiť do jedného z mnohých moderných prúdov. Bral si z nich to, čo mu súznelo s jeho vlastnou predstavou. Ľudový idióm sa v jeho hudbe zvláštnym spôsobom snúbi s komplikovanou harmóniou v nadväznosti na tradíciu vyspelého romantického jazyka. V zásade bol však introspektívnym umelcom, čo bolo po roku 1918 popri preferovaní skladateľov, ktorí sa viac orientovali na ľudovú pieseň a svoje hudobné vzdelanie završili v Prahe, azda dôvodom prehladania jeho skladateľskej osobnosti v oficiálnych dejinách hudby. V súbore jeho takmer 50 opusov sú dve symfónie, dva koncerty pre klavír a dva pre husle, množstvo komornej hudby (napr. tri sláčikové kvarteta), niekoľko zborových skladieb (napr. *Stabat Mater*) a množstvo klavírných diel, ktorým sa vďaka vyspelej kompozičnej technike a expresívnej hĺbke konečne, no stále pomerne vzácne, dostáva pozornosť až v posledných rokoch.

Počas života bol však uznávaný ako interpret. Skvelý klavírny virtuóz sa po predčasnom, mimoriadne úspešnom ukončení budapeštianskeho štúdia presadil v Berlíne. V Londýne debutoval Beethovenovým štvrtým klavírnym koncertom, ku ktorému sám napísal kadenciu a ktorý sa stal jeho labuťou piesňou, keď ho dirigoval rok pred smrťou v USA. Dohnányi ako dirigent bol jedným z prvých propagátorov Bartókovho diela, ako aj diel ďalších súčasných maďarských skladateľov. Jeho žiakmi boli napríklad Sir Georg Solti a Ľudovít Rajter. Počas druhej svetovej vojny bol jeho osud podobne komplikovaný, ako osud Wilhelma Furtwänglera, nemeckého dirigenta a podobne profilovaného skladateľa ako Dohnányi. Ako šéfdirigent Budapeštianskej filharmónie sa Dohnányi nikdy nepodriadil nacistickému režimu, chránil židovských hudobníkov a v roku 1944 dal prednosť rozpusteniu celého orchestra ako vylúčeniu hráčov židovského pôvodu. Posledných desať rokov života pedagogicky a umelecky pôsobil na Floride.

Svoju jedinú *Huslovú sonátu, op. 21* v tragickej tónine cis mol skomponoval v roku 1911. Prejavujú sa v nej všetky typické črty jeho hudobného jazyka. Časti sonáty sú pevne prepojené jednotným tematickým východiskom, ktoré sa v ďalšom priebehu

skladby navracia v zmysle reminiscencií a variácií. Medzi dramatickými a vitálnymi okrajovými časťami vytvára charakterový kontrast Allegro ma con tenerezza – rýchlo, ale nežne.

SERGEJ PROKOFIEV (1891 – 1953) bol jedným z najvýznamnejších skladateľov 20. storočia. Jeho hudba býva často charakterizovaná ako neoklasicistická, jej zvukovosť však ďaleko presahuje tento rámec. Ako zázračné dieťa už počas štúdia na konzervatóriu v Petrohrade exceloval a udivoval svojich učiteľov. Štúdium absolvoval vlastným klavírnym koncertom, svojou prvou veľkou kompozíciou. Sám kriticky študoval Stravinského partitúry, obdivoval maľby Paula Cézanna a Pabla Picassa. Na začiatku kariéry sa dostal do kontaktu so Sergejom Ďagilevom, geniálnym ruským baletným impresáriom a významnou osobnosťou propagujúcou ruskú tvorbu v zahraničí, z čoho pramení Prokofievov skorý záujem o balet. Venoval sa aj kompozícii opier, ktorých skomponoval štrnásť, vrátane gigantického opusu *Vojna a mier* na námietku Tolstého. Okrem toho bol plodný vo všetkých hudobných druhoch a v každom z nich zanechal diela najvyššej kvality.

Úspešný a uznávaný skladateľ opustil Rusko začiatkom 20. rokov a nasledujúce desaťročie cestoval po celom svete. Napokon sa vrátil do Sovietskeho zväzu, kde bol vítaný ako hviezdny umelec. Spolu s D. Šostakovičom, A. Chačaturianom, V. Šebalinom a ďalšími skladateľmi bol v roku 1948 vyhlásený za formalistu (čiže tvorcu avantgardnej hudby nenaplnajúcej potreby ľudu), čo zabrzdiло jeho kariéru a bol prakticky vyradený z hudobného života. Stalinský teror sa tak nakoniec vyvršil aj na skladateľovi, ktorý komponoval oslavné kantáty na Októbrovú revolúciu a diktátorove narodeniny. O čo cynickejšia ironia života potom je, že Prokofiev zomiera v ten istý deň ako Stalin? Po vodcovej smrti sa jeho hudbe opäť dostalo zaslúženého uznania. Bol rehabilitovaný a získal Leninovu cenu post mortem spolu s najväčšími sovietskymi umelcami tej doby.

Prokofievovou obľúbenou praxou bolo recyklovať svoje rozsiahlejšie diela do menších skladieb. Filmové partitúry, opery a balety ľahko a účinne pretavil do orchestrálnych súit či komornej hudby. Tieto nové skladby málokedy jednoducho kopírujú svoj vzor. Z baletu *Rómeo a Júlia* (1935), ktorý mal premiéru v Brne, skomponoval tri orchestrálne suity a niekoľko klavírných diel. Geniálny skladateľ, ktorý sa podľa Šostakoviča nikdy nenaučil inštrumentovať (toto vyjadrenie však netreba brať celkom vážne, skôr ako poznámku dôvtipného ironika), v každej zo svojich úprav nechal vyniknúť inovatívne a zvláštne nástrojové kombinácie, hľadal nové výrazové prostriedky a formálnu štruktúru flexibilne transformoval podľa aktuálneho zámeru. Známa sedemčastová suita pre husle a klavír nepochádza priamo z pera Prokofieva, napriek tomu dômyselne zachováva jemné finesy jeho hudby. Začína krátkou introdukciou, ktorá plynulo prejde do vtípného zobrazenia *Júlie*. Populárny *Tanec rytierov* je, podobne ako niektoré nasledujúce časti, veľmi imaginatívny vo svojej až pochodovej melódii a nemilosrdnom klavírnem zvuku. Krehká hudba *Scény na balkóne* ostro kontrastuje

s dramatickým zobrazením vraždy v závere. Skvelé využitie rôznych techník huslí a klavíra v tejto virtuóznej skladbe akoby na hudobnom pódiu sprítomňovalo vášnivý a tragický príbeh dvoch Shakespearových postáv.

--- *Marián Štůň*

Nikita Boriso-Glebsky

pochádza z ruského Volgodonska. Po absolvovaní Čajkovského konzervatória v Moskve pokračoval v postgraduálnom štúdiu pod vedením profesora Eduarda Gracha a Tatiany Berkulovej. Počas štúdia získal pozvanie Augustina Dumaya na rezidenčný pobyt v Chapelle Musicale Reine Elisabeth v Belgicku. Od roku 2007 pôsobí ako exkluzívny umelec Moskvskej filharmonickej spoločnosti. Získal viaceré významné ocenenia na medzinárodných interpretačných súťažiach. V roku 2007 vyhral Čajkovského súťaž v Moskve, roku 2009 Medzinárodnú súťaž Kráľovny Alžbety v Bruseli a International Montreal Music Competition. Medzinárodne sa presadil po získaní prvej ceny na Medzinárodnej súťaži Fritza Kreislera vo Viedni (2010) a na Medzinárodnej husľovej súťaži Jeana Sibelia v Helsinkách (2010). Spolupracoval s významnými ruskými a európskymi orchestrami ako Mariiinsky symfonický orchester, Štátny akademický symfonický orchester J. Svetlanova, Symfonický orchester NDR, New Haifa Symphony a Komorný orchester Amadeus. Účinkoval s renomovanými dirigentmi ako Valery Gergiev, David Geringas, Yuri Simonov, Maxim Vengerov, Christoph Poppen, Alexander Vedernikov, Paul Goodwin a Gilbert Varga. Sólisticky sa predstavil na recitáloch v Rusku, Európe, Ázii a bývalých republikách Sovietskeho zväzu. V posledných rokoch účinkoval na mnohých významných európskych festivaloch ako Salzburský festival, Hudobný festival Rheingau, Festival Sviatoslava Richtera Decembrové noci, Beethovenfest v Bonne, Letný festival v Dubrovniku a Hviezdy bielych nocí v Petrohrade. Aktívne sa venuje komornej hudbe v spolupráci s renomovanými hudobníkmi ako Rodion Shchedrin, Natalia Gutman, Alexander Kniazev, Augustin Dumay, David Geringas a Jian Wang. V roku 2009 získal ocenenie Medzinárodnej nadácie Maye Plisetskej a Rodiona Schedrina Huslista roku.

Kasparas Uinskas

sa narodil v Litve. Študoval na Litovskej hudobnej a divadelnej akadémii, kde absolvoval doktorandské štúdium. Zdokonaľoval sa na Hudobnej akadémii Frederika Chopina vo Varšave u prof. Bugaja a na Juilliard School v New Yorku u profesora Kalichsteina, kde získal štipendium Vladimíra Horowitza. Účinkuje v najvýznamnejších svetových koncertných sálach – Carnegie Hall, Berlínska filharmónia, Wigmore Hall, Auditorio Nacional v Madride a J. F. Kennedy Center vo Washingtone. V nedávnej dobe spolupracoval s Kráľovským komorným orchestrom vo Valónsku, Litovským štátnym symfonickým orchestrom, Severočeskou filharmóniou, Filharmóniou Südwestfalen, rezidenčným Symfonickým orchestrom Liepaja na Festivale klavírnych hviezd (Lotyšsko)

a Krakovským filharmonickým orchestrom. Realizoval sólové recitály vo Wigmore Hall, Baerum Kulturhus, BoZar, v rámci festivalov Piano Master Series (Nórsko), Bruselský klavírny festival a Festival Nordland Musikkfestuke v Bodre (Nórsko). Vystúpil na turné Fantastic Pianist Series v Japonsku, na koncertoch v Nórsku a Litve hral s huslistom Nikitom Borisom-Glebskym, spolupracoval s hudobnými osobnosťami ako Evgeni Bozhanov, Alexander Kniazev a Andrei Ionita. Uinskas je častým hosťom na medzinárodných hudobných festivaloch po celej Európe a USA, ako Aspen Music Festival (USA), Hudobný festival Hamptons (USA), South Shore Music (USA) a Holland Music Sessions. Verbier Festival udelil umelcovi „Reuter’s Grand Prix“ (1997). Jeho repertoár zahŕňa diela od Johanna Sebastiana Bacha po diela súčasných skladateľov, významnú časť svojho repertoáru venuje skladateľom romantického obdobia. Realizoval live CD nahrávku s hudbou Chopina a live DVD nahrávku koncertu v Berlínskej filharmónii. V septembri 2015 vydala britská spoločnosť Stone Records jeho CD nahrávku s dielami Chopina 12 Etúd op. 25, Rachmanina Sonátu č. 2 a Debussyho Miniatúry. Uinskas je častým hosťom rozhlasových a televíznych relácií BBC Radio 3 In Tune, klasickej hudobnej rozhlasovej stanice New York Times, na WQXR s Davidom Dubalom Reflections from the Keyboard a litovskej národnej televízie a rozhlasu. Od roku 2010 Uinskas pôsobí ako umelecký riaditeľ letného festivalu a akadémie „Nová hudobná generácia“, na ktorú pozýva významných hudobníkov z desiatich krajín. Počas desiatich dní sa realizujú koncerty a majstrovské kurzy pre študentov z celého sveta. Uinskas aktívne pôsobí na majstrovských kurzoch v spolupráci s Národnou umeleckou školou M. K. Ciurlionisa a Litovskou hudobnou a divadelnou akadémiou. Spolupracuje v projektoch zameraných na propagáciu klasickej hudby pre mládež a na prípravu výchovných koncertov klasickej hudby na vysokých školách v Litve. Program sa stretol s veľkým úspechom u študentov, počas realizácie projektu sa na ňom zúčastnilo 8000 poslucháčov.

Galéria hudby

24. 10. 2018 o 19.00 hod.

Miroslav Sekera (CZ) – klavír

PROGRAM

Domenico Scarlatti (1685 – 1757): 6 sonát

E dur K. 531, h mol K. 27, G dur K. 523, c mol K. 11, d mol K. 9, D dur K. 33

Ludwig van Beethoven (1770 – 1827): Sonáta Es dur „Les Adieux“, op. 81a

Adagio – Allegro
Andante espressivo
Vivacissimamente

Claude Debussy (1862 – 1918):

Etuda „Pour les arpèges composés“
Svit luny
Ostrov radosti

--- prestávka ---

Robert Schumann (1810 – 1856): Detské scény, op. 15

1. O cudzích krajinách a ľuďoch
2. Zvláštny príbeh
3. Hra na slepú babu
4. Dieťa prosí
5. Dokonalé šťastie
6. Dôležitá udalosť
7. Snenie
8. Pri krbe
9. Rytier na drevenom koni
10. Takmer vážne
11. Bubák
12. Dieťa zaspáva
13. Básnik rozpráva

Bedřich Smetana (1824 – 1884):

Koncertná etuda „Na brehu morském“ gis mol, op. 17
Prívetivá krajina
Macbeth a čarodejnica

Dramaturgie recitálu je celkom pestrá a skýta tak škálu všetkých tvůrčích období. Sonáty **DOMENICA SCARLATTIHO** (1685 – 1757), zakladateľa tejto hudobnej formy, sú krátké, jednovetové skladby, ktorých autor napísal pres 500. Vybral som ich 6, striedajú sa rýchle s pomalými, durové s mollovými a tvorí tak celistvou súitu, ktorou s obľubou hrajú.

Trivětá sonáta „*Les Adieux*“ od **LUDWIGA VAN BEETHOVENA** (1770 – 1827) je programní. První věta *Das Lebewohl* pojednává o loučení s jeho přítelem a patronem, arcivévodou Rudolfem, který opouštěl kvůli Napoleonovi město Vídeň. Druhá věta *Abwesenheit* pojednává o pocitech opuštěnosti, kdy nemáte možnost se svým kamarádem komunikovat. A třetí *Das Wiedersehen*, setkání, kdy se dva přátelé opět radostně setkají. Beethovenova hudba dokonale vystihuje všechny tyto události.

CLAUDE DEBUSSY (1862 – 1918) je francouzský skladatel období impresionismu. Představím jej ve třech skladbách. Etuda „*Pour les arpèges composés*“ demonstruje barevně bohatou harmonii klavíru v rozložených akordech. *Svit luny*, jedna z nejznámějších děl Clauda Debussyho, je součástí klavírního cyklu *Bergamská suita* a poslední skladba *Ostrov radosti* je plná optimismu a skladatelovy představy o nejšťastnějším místě pro život.

Po přestávce jsem vybral nádherný cyklus **ROBERTA SCHUMANNA** (1810 – 1856) *Detské scény*, které svým názvem vypráví o životě dítěte, o jeho snech a touhách, radostech i obavách. V některých částech jde autor, dle mého názoru, filosoficky i prožitkem velmi hluboko.

Recitál zakončím virtuozními skladbami **BEDŘICHA SMETANY** (1824 – 1884). Etuda „*Na břehu mořském*“ byla napsána během jeho pobytu ve švédském Göteborgu, kde byl zcela jistě mladý skladatel fascinován severským bouřlivým mořem. *Prívetivá krajina* je jeho raná skladbička a tvorí kontrast mezi etudou a skicou o *Macbethovi a čarodejnici*, inspirovanou dramatem W. Shakespeara.

--- Miroslav Sekera

Miroslav Sekera

Nevšedný talent Miroslava Sekeru rozpoznala v jeho 3 rokoch dnes už legendárna prof. Zdena Janžurová a ujala sa ako prvá jeho hudobného vzdelávania. Ako dvanásťročný rovnocenne ovládal nielen klavír, ale aj husle, takže s obidvoma nástrojmi uzavrel základný hudobno-vzdelávací cyklus. Tieto výnimočné schopnosti mu priniesli detskú rolu zázračného Amadea vo Formanovom rovnomennom filme, kde v známej scéne ako mladý Mozart vystupuje s obidvoma nástrojmi pred pápežom v Ríme. Po absolutoriu na ZUŠ v Prahe husle odložil a začal sa venovať výhradne iba klavíru. Bol prijatý na pražské konzervatórium do triedy prof. Evy Boguniovej. Paralelne študoval v triede prof. Martina Ballýho, u ktorého zároveň navštevoval letné klavírne kurzy v Písku. Formálne hudobné vzdelávanie ukončil v roku 1999 na HAMU v triede prof. Miroslava Langeru. Ako sólový hráč je laureátom 1. ceny súťaže F. Chopina v Mariánskych Láznach, 1. ceny v súťaži HAMU (s pridruženým štipendiom firmy Yamaha) a 1. ceny medzinárodnej súťaže J. Brahmsa v rakúskom Portschatu. S podporou nadácie Českého hudobného fondu nahral pre Multisonic sólový album. V rámci tohto projektu vznikli kritikmi oceňované nahrávky vrcholných diel J. Brahmsa, D. Scarlattiho a M. Moszkowského. V nadväznosti na tieto úspechy navštívil Sekera ako sólový i komorný hráč prestížne pódia, predovšetkým vo Viedni (Wien Konzerthaus, Musikverein), vo Washingtone (The Kennedy Center) a v ďalších mestách po celom svete. Miroslav Sekera vyniká vo svojej generácii všestranným prístupom ku koncertnému vystupovaniu a každodennej hudobnej praxi. Pre svoju povest' špičkového komorného hráča a predovšetkým pre schopnosť čítať a interpretovať náročné moderné partitúry si ho vyžiadala súčasný americký skladateľ Joseph Summer, aby v produkcii Albany Records a Navona Records naštudoval a nahral premiérové albumy jeho skladieb. Sekerov praktický i umelecký záber mu umožňuje obsiahnuť všetky segmenty koncertného vystupovania. Vystupuje ako komorný partner s huslistom Josefom Špačkom, mezzosopranistkou Dagmar Peckovou a bývalým vedúcim sekcie dychových nástrojov Berlínskej filharmónie Radkom Baborákom, v súčasnosti najoceňovanejším hráčom na lesný roh na svete. Sekera bol hosťujúcim sólistom niekoľkých projektov symfonického orchestra FOK, spolupracuje pravidelne i s Českým rozhlasom. Pražskému publiku sa v nedávnej minulosti predstavil predovšetkým ako fenomenálny interpret Chopinovej a Lisztovej klavírnej hudby. Na dvoch recitáloch v pražskom Rudolfine a koncertnej sieni pri kostole sv. Vavřince predviedol okrem iných diel i 24 Chopinových prelúdií a Lisztove virtuózne parafrázy talianskych opier. Na pražskej hudobnej scéne spôsobila táto interpretácia skutočný rozruch a stala sa senzáciou sezóny.

Galéria hudby

14. 11. 2018 o 19.00 hod.

Eugen Prochác – violončelo Maroš Klátik – klavír

PROGRAM

Ladislav Stanček (1898 – 1979): Sonáta pre violončelo a klavír

- I. Allegro moderato
- II. Grave. Tempo rubato
- III. Allegretto burlesco

Vladimír Godár (1956): Sonáta pre violončelo a klavír „in memoriam Viktor Šklovskij“

- I. Largo
- II. Presto agitato
- III. Largo, molto tranquillo

- - - prestávka - - -

Jozef Sixta (1940 – 2007): Hudba pre violončelo sólo

Dušan Martinček (1936 – 2006): Sonáta č. 2 pre klavír „Invencia“

Miloslav Kabeláč (1908 – 1979): Sonáta pre violončelo a klavír, op. 9

- I. Passacaglia
- II. Fantasia
- III. Scherzo
- IV. —

Slovenský skladateľ **LADISLAV STANČEK** (1898 – 1979) patrí spolu so Štefanom Némethom-Šamorínskym, Fraňom Dostalíkom a Jozefom Rosínskym k azda najmenej známej generácii novodobých slovenských hudobných dejín. Stanček po maturite na učiteľskej preparandii v Turčianskych Tepliciach vyštudoval hru na organe, klavíri, kompozíciu a duchovnú hudbu na Konzervatóriu v Brne (1925 – 1928). Istý čas bol regenschorim v bratislavskom Blumentálskom kostole a zároveň prednášal teoretické predmety na Mestskej hudobnej škole a na Hudobnej a dramatickej akadémii. Neskôr pedagogicky pôsobil na Učiteľskej akadémii v Spišskej Kapitule (1935 – 1946) a v Spišskej Novej Vsi (1947 – 1956). Na sklonku života sa vrátil do rodnej Prievidze.

Skladateľ svojim bohatým dielom zasiahol do mnohých oblastí hudby – najbližšia mu bola azda komorná hudba a vokálna tvorba. Významne prispel k tiež rozvoju slovenskej cirkevnej hudby a priekopnícky zasiahol aj do slovenskej hudobnej spisby (publikácie *Organ*, jeho dejiny, stavba, zostrojenie a zachádzanie s ním, 1941; *Kapitoly o hudobnom umení*, 1944). Najväčšiu časť svojej aktivity venoval šíreniu slovenského hudobného umenia – ako regenschori, učiteľ a zbornajster.

Stanček patril k prvým slovenským skladateľom, ktorí si za svoj umelecký cieľ postavili službu domácej hudobnej kultúre, ktorej chceli venovať všetok svoj rozum, srdce i vzdelanie. Ak sa pozrieme na chronologické súvislosti, uvidíme, že mnohokrát priniesol do slovenskej hudobnej tvorby nové impulzy, ktoré neskôr zúročili mladší skladatelia, najmä skladatelia, ktorí vyštudovali pražskú majstrovskú školu Vítězslava Nováka. (Pražské štúdiá u Nováka sú spoločným menovateľom skladateľov tzv. slovenskej hudobnej moderny, nepražské štúdiá – teda štúdiá vo Viedni, Budapešti, Brne, Lipsku či Taliansku – sú zasa spoločným menovateľom skladateľov doma zabudnutých.) Úlohy, ktoré si kládla Stančekova generácia, i úlohy o dekádu mladšej Suchoňovej-Moyzesovej generácie boli viac-menej totožné. Spoločenské znevýhodnenie a odsunutie predstaviteľov Stančekovej generácie mimo kultúrnych centier malo veľmi rozmanité príčiny a spôsobilo ďalekosiahlu a dlhotrvajúcu deformáciu v chápaní vývoja samotnej slovenskej hudby.

Sonáta e mol pre violončelo a klavír, op. 10 vznikla v Bratislave na prelome rokov 1930 – 1931, v ďalších rokoch viackrát odznela v interpretácii vtedajšieho žiaka Tomáša Svobodu, českého violončelistu Josefa Šimandla (1903 – 1981) a Rudolfa Macudziňského. Je to druhá violončelová sonáta slovenského autora (po Kafendovi) i druhá sonáta, spätá s bratislavským prostredím (po Ernövi Dohnányim). Dohnányiho, Kafendovu i Stančekovu sonátu spája prítomnosť Brahmsovho kompozičného modelu (vzťah violončela a klavíra, architektonika), znaky moderny prináša harmónia diela i jeho neoklasicistické a folkloristické východiská.

--- Vladimír Godár / skrátene: Lucia Vadelová

Skladateľ **VLADIMÍR GODÁR** (1956) po súkromnom štúdiu kompozície (Peter Bartovic) pokračoval na bratislavskom Konzervatóriu (Juraj Pospíšil) a na VŠMU u Dezidera Kardoša. Jeho pracovné pozície (OPUS, SAV, časopis *Slovenská hudba*, Národné hudobné centrum, Filozofická fakulta UK, Akadémia umení v BB, VŠMU) formovali jeho všestrannú osobnosť, a tak sa okrem skladateľa či klaviristu stal redaktorom, vydavateľom, píšucim autorom-publicistom, muzikológom, učiteľom, estetikom, a v neposlednom rade i organizátorom hudobných podujatí a osnovateľom mnohých projektov (CD, koncerty, knihy). Godár je autorom vyše stovky skladieb pre sólové nástroje, komorné zoskupenia i orchestrálne telesá, s čisto inštrumentálnym i vokálnym či vokálno-inštrumentálnym obsadením. Navyše je známy ako skladateľ filmovej hudby. Ako muzikológ sa venuje predovšetkým historickým vývojovým aspektom hudby, zaoberá sa poetikou, estetikou a rétorikou hudby. Je výnimočným znalcom slovenských hudobných dejín a zaslúžil sa o oživenie mnohých zabudnutých kompozícií a autorov a o ich návrat na naše koncertné pódia. Pomáha tak zaplňať biele miesta našej histórie.

Skladateľ o skladbe *Sonáta pre violončelo a klavír „in memoriam Viktor Šklovskij“* napísal: Keď som bol tretiak na Konzervatóriu, vyšla v Slovenskom spisovateľovi knižka Viktora Šklovského *Tetiva*, o odlišnosti podôb. Táto knižka spôsobila v mojom myslení istý zlom. Dovtedy som sa textom o tvorbe viac-menej vyhýbal, lebo sa mi zdali veľmi vzdialené akýmkoľvek tvorivým problémom. Netrvalo dlho a prečítal som všetky Šklovského knihy, ktoré boli pre mňa dostupné – v slovenčine, češtine, poľštine a dokonca aj v ruštine. Zvykol som si na jeho metafory, voľné asociácie, hru s čitateľom i s inými autormi. Cez Šklovského som aj ja začal uvažovať o umeleckej tvorbe, o jej vzťahu k spoločenskej realite, o jej funkciách. O hudobnej tvorbe som začal uvažovať v literárnych súvislostiach, ktoré obnažili ruskí formalisti či škola Tartu. Tieto myšlienky začali u mňa nadobúdať hudobné ekvivalenty, lebo som začal hudbu vnímať v nadhudobných kontextoch.

Sonáta in memoriam Viktor Šklovskij vznikla počas dvoch týždňov na jar 1985, keď som sa dozvedel o úmrtí Šklovského. Zamýšľal som napísať skladbu pre violončelo a elektroakustické médium, ktorá by bola vystavaná pomocou literárnych prostriedkov, pomocou rétorického fázovania prehovoru. Nepodarilo sa mi ani jedno, ani druhé. Tieto zámery sa však premietli do spôsobu ozvlášťňovania hudobného jazyka violončelovej sonáty, do jej „príbehu“, tematizmu či architektoniky. Skladba premiérovovo odznela v interpretácii Jána Slávika a Mariána Lapšanského. Neskôr sa stala tou mojou skladbou, po ktorej slobodne siahlo najviac iných interpretov.

Slovenský skladateľ, klavirista a pedagóg **JOZEF SIXTA** (1940 – 2007) študoval v rokoch 1955 – 1960 kompozíciu a hru na klavíri na Konzervatóriu v Bratislave. V štúdiu kompozície pokračoval u profesora Alexandra Moyzesa na VŠMU. V roku 1971 absolvoval študijný pobyt v Paríži u Oliviera Messiaena a André Joliveta. Po celý život bol činný predovšetkým ako skladateľ a ako pedagóg hudobnej teórie a skladby na

Konzervatóriu v Bratislave a ako pedagóg skladby na VŠMU. Sixtove kompozície získali viaceré domáce i zahraničné ocenenia – 1. cenu v skladateľskej súťaži Pražskej jari 1965 (*1. sláčikové kvarteto*), 8. miesto na Medzinárodnej skladateľskej tribúne UNESCO 1970 (*Asynchrónia pre sláčikový orchester*), Cenu Jána Levoslava Bellu 1987, 1990 (*Piano Sonata, Punctum contra punctum*) i Cenu československej kritiky 1990 (*Punctum contra punctum*).

V dielach prvej fázy Sixtovej tvorby sa prejavuje vplyv tradičného kompozičného školenia (Andrej Očenáš, Alexander Moyzes), táto fáza vrcholí *1. symfóniou* (1964). Sixta sa v ďalšom vývoji dostáva do predných pozícií domácej hudobnej avantgardy, keď v *1. sláčikovom kvartete* prijíma výdobytky poľskej skladateľskej školy v oblasti metra, polyfónie i harmónie (ohraničená aleatorika). Problémy evolúcie procesu na báze voľného metra rieši aj v ďalších skladbách (*Variácie pre 13 nástrojov, Noneto, Asynchrónia pre sláčikový orchester*). Skladateľských ideálov sa preňho stáva skladba, ktorá zjednocuje tradičné princípy hudobného rozvíjania s prísne racionálnou organizáciou tónových výšok v horizontálnom i vertikálnom rozmere. Ideál dokonalej hudobnej formy prináša so sebou aj časté využitie postupov kánonu či imitácie integrujúcich textúru. Sixtove skladby zjednocujú ťažiskové princípy európskej hudby – renesančné panimitačné textúry, klasicistickú tematickú evolúciu a novodobú racionálnu organizáciu a selekciu východiskového tematického materiálu. Sixtu pritom zaujíma výlučne „absolútna hudba“, vyhýba sa akýmkoľvek mimohudobným asociáciám, vokálnej hudbe, programovosti, je mu cudzia štylová hra či interakcia rôznych umeleckých médií s hudbou. (Zdroj: Booklet k CD Jozef Sixta Chamber Music, vydané Hudobným centrom v roku 2003, autor textu: Vladimír Godár)

O Jozefovi Sixtovi sa vyjadril aj violončelista Eugen Prochác: „Pamätám si na jedno z prvých stretnutí s jeho hudbou, bolo to ešte za študentských čias na konzervatóriu, v rámci filharmonických koncertov. Orchester dirigoval Libor Pešek, hrali sa *Štyri prelúdiá* z roku 1979. Čudujem sa, že mi to ostalo v pamäti, ale zážitok z interpretácie a hlavne samotného diela bol veľmi silný. Mne totiž konvenoval jeho hudobný jazyk, so silným akcentom na kánonickú prácu s materiálom. I keď sme boli kolegovia na VŠMU, nikdy sme sa nestretli, čo mi je ľúto. Potešil ma preto fakt, že violončelú venoval jednu sólovú skladbu, vychádzajúcu z estetiky minimalizmu, ktorého som ja veľkým fanúšikom.“

PETER MARTINČEK (1962) pokračoval po konzervatoriálnych štúdiách kompozície (Juraj Pospíšil) a dirigovania (Adolf Vykydal) v kompozičnej triede Dezidera Kardoša na VŠMU v Bratislave. V roku 1986 absolvoval stáž na Accademia Chigiana v Siene u F. Donatonioho. Od roku 1987 vyučuje kompozíciu a teoretické predmety, od roku 1993 pôsobí na Katedre teórie hudby VŠMU. Roku 1987 získal Cenu Slovenského hudobného fondu za *Tri lyrické zbory* a roku 1991 za scénické oratórium *Memento*. Diela Martinčeka prenikli aj do zahraničia – roku 1989 na festivale v kanadskom Banffe získala videoverzia oratória *Memento* hlavnú cenu Rocky; *Sláčikové kvarteto*

„*Les animaux dans la nature*“ sa roku 1991 umiestnilo vo finále súťaže Grand Prix A. Honeggera v Paríži. Martinček bol členom poroty na medzinárodných skladateľských súťažiach (Rím 1993, 1994). Už od rokov štúdia sa priebežne profiloval ako tvorca so širokospektrálnym záberom – od reflexie hudby minulosti (komorné skladby dedikované Lisztovi, Ravelovi, Šostakovičovi) cez prijatie niektorých podnetov z avantgardy 50. a 60. rokov (seriálna technika v *Symfónii č. 1*, aleatorika v *Koncerte pre klavír*, nekonvenčné zdroje sonoristiky v *Hudbe pre flautu a preparovaný klavír*) až k inšpirácii jazzom a populárnou hudbou (*Passi di jazz; Garpománia*). (Zdroj: Programový bulletin festivalu Melos-Étos v roku 2005)

MILOSLAV KABELÁČ (1908 – 1979) patrí k najvýraznejším českým skladateľským osobnostiam 20. storočia. Jeho hudba predstavuje svojbytnú a úprimnú výpoveď, ktorej mimoriadny účinok je daný originálnymi a jasnými konštrukčnými princípmi; v zhode so svojim všeobecne etickým a humanistickým zameraním tak má potenciál oslovovať poslucháčov mimo historicko-geografickej hranice svojho vzniku. Opakované zákazy v dobe totality spôsobili, že Kabeláčovo dielo – spolu s dielami ďalších skladateľov jeho generácie – sa doposiaľ neustálilo v bežnej koncertnej prevádzke. Na začiatku svojej kariéry a počas vojnových rokov sa Kabeláč orientoval na komorné opusy a tvorbu symfónií. Postupom času začali v jeho tvorbe dominovať práce s veľkým obsadením, ktoré sú jeho najvýznamnejšími dielami, spolu so skladbami pre bicie nástroje, ktoré sa svojho času presadili na európskych pódiiach. V 60. rokoch, ktoré mu priniesli široké uznanie v podobe Štátnej ceny aj zahraničných objednávok, prijal množstvo podnetov zahraničnej avantgardy, ktoré organicky začlenil do svojho kompozičného tvaroslovía. Bol dokonca jedným z prvých propagátorov elektroakustickej hudby v Československu.

Sonáta pre violončelo a klavír op. 9 Miloslava Kabeláča vznikla v rokoch 1941 – 1942. Premiéru mala v Prahe 30. 10. 1946 v podaní Františka Smetany a Dolly Urbánkovej – podľa vtedajšieho Kabeláčovho prania ako *Tri kusy pre violončelo a klavír* (vety v poradí II, III, I – teda bez štvrtej vety). Neskôršie dával skladateľ prednosť pôvodnej štvorvetnej podobe diela. V tejto kompletnej podobe bola sonáta po prvýkrát predvedená v Prahe 19. 1. 1989 (Daniel Veis a Helena Veisová, ktorí toto dielo nahrali taktiež na CD pre pražskú firmu Panton). V skladateľskej súťaži pražského nakladateľstva Melantrich v roku 1942 získala Kabeláčova sonáta jednu z troch druhých cien; vzhľadom k vtedajším pomerom okupovanej zeme bol autor nútený použiť pseudonym: Jaromír Bláha. (Autor posledného odstavca: Zdeněk Nouza)

Eugen Prochác

je absolventom Akadémie múzických umení v Prahe v triede prof. Josefa Chuchra. Neskôr študoval pod vedením takých osobností, ako sú Daniel Šafran, Erling Blöndal Bengtsson, Michail Chomicer, Angelica May. Je absolútnym víťazom medzinárodnej súťaže Premio Valentino Bucchi v Ríme v roku 1990 a držiteľom Ceny slovenskej

hudobnej kritiky. Ako sólista vystúpil v takmer 40 krajinách štyroch kontinentov. Od roku 1990 je pedagógom na VŠMU v Bratislave. V rokoch 1993 – 1997 pôsobil ako profesor na Academia Nacional Superior de Orquestra v Lisabone a Escola Profissional v Paredesi. Pravidelne vyučuje na majstrovských kurzoch, v portugalských mestách Porto a Paredes, v Rakúsku, vo Vietname, Thajsku, Indonézii, ako aj na Slovensku. Nahráva pre domáce i zahraničné rozhlasové i televízne spoločnosti ako ORF, WDR, CBC Toronto, Antena 2 a iné. Vydal viacero CD pre spoločnosti Homer, OPUS, Numérica, Rádio Bratislava, Gallo atď. Spomeňme napr. CD On Fire s E. Škutovou, či nasledujúce z apríla 2004 Music for Cello and Harp vydavateľstva DISKANT, ktoré prináša majstrovské skladby impresionistov, ako aj virtuózne barokové sonáty. Nasledujú tituly ako CD „Visions“ – Slovak Music for Cello and Accordion a album súboru Cellomania, violončelového kvarteta, obidve s výhradne slovenským repertoárom, napísaným priamo pre tieto zoskupenia. Duo s akordeónistom Rajmundom Kákonim je v súčasnosti jeho najfrekvencovanejšou aktivitou, tento súbor je pravidelným účastníkom medzinárodných festivalov. Spolupracuje so svetoznámymi interpretmi ako sú Sofia Gubajdulina, Arto Noras, En Shao, Giovanni Sollima, Miroslav Vitouš, Rick Wakeman, Ken Hensley, Václav Hudeček atď. Ako vedúci súboru Pro-mi le bol účastníkom koncertnej svetovej premiéry oktetovej verzie skladby Cello Counterpoint od Steva Reicha. Pravidelne spolupracuje aj s hudobníkmi iných žánrov: Mariánom Vargom, Matúšom Jakabčicom, Vladimírom Mertom, Jankom Lehotským atď. Aktívne ako hráč i spolutvorca dramaturgie sa zúčastnil projektu „Tribute to Freedom“ so svetoznámym spevákom Jonom Andersonom z britskej rockovej legendy Yes. V pláne je ich spoločné CD s tvorbou Jeana Sibeliusa. Veľký medzinárodný ohlas dosiahla kompletná violončelová tvorba Tadeáša Salvu, nahraná pre vydavateľstvo NAXOS, ktorá sa ocitla v rebríčku bestsellerov tohto labelu na poprednom mieste. V roku 2015 prišli na trh dve nahrávky. CD „Ac-celle-rande“ spoločnosti HEVHETIA, s akordeónistom Rajmundom Kákonim, prináša svetovú i domácu tvorbu. Hudobná fakulta VŠMU vydala na sklonku ďalšieho roka album „Hommage a Rostropovič“ s klaviristkou Jordanou Palovičovou. Obsahuje viaceré world premiere recordings. Posledným nahraným titulom je live nahrávka Koncertu pre violončelo a orchester Mirka Krajčího v spolupráci so Symfonickým orchestrom slovenského rozhlasu v produkcii vydavateľstva Hudobného fondu. Eugen Prochác je zakladateľom a umeleckým riaditeľom medzinárodného Festivalu peknej hudby v Banskej Štiavnici, ako aj Štiavnických letných kurzov. Bol hlavným dramaturgom festivalu Al Ain v Spojených arabských emirátoch a Mozartovho festivalu v Istanbule. V dirigovaní bol žiakom Jean Marc Burffina, Erwina Aczéla a ako mimoriadny študent na viedenskej Universität für Musik und darstellende Kunst u prof. Leopolda Hagera. Dirigoval mimo i. orchestre Philharmonia Satu Mare, Orquestra do Norte Portugal, Komorní sólisti Bratislava, Symfonický orchester Slovenského rozhlasu atď.

Maroš Klátik

je vyhľadávaným sólovým i komorným hráčom na Slovensku i v zahraničí. Študoval hru na klavíri na Konzervatóriu v Bratislave v triede Petra Čermana a na JAMU v Brne pod vedením Aleny Vlasákovej a Jana Jiraského. V roku 2014 ukončil doktorandské štúdium na VŠMU v odbore hudobné umenie – hudobná interpretácia u Idy Černeckej, kompletným predvedením Bachovho II. zväzku Dobre temperovaného klavíra naspamäť v jednom koncertnom večeri. K jeho súťažným úspechom patrí čestné uznanie na súťaži slovenských konzervatórií v roku 2000 a 2002. Z úspechov v zahraničí je to 1. miesto a titul laureáta na The International Competition of Young Performers 2006 (Viedeň, Rakúsko), 1. miesto a titul laureáta na Kaukko Sorjonen Foundation 2008 (Jyväskylä, Fínsko), 1. miesto v rámci Yamaha Music Foundation of Europe YMFE 2008 (Brno, ČR). Absolvoval majstrovské kurzy zamerané na interpretáciu nemeckej a francúzskej piesne v Lübecku pod vedením Rudolfa Jansena a Christy Pfeiler. Zúčastnil sa tiež majstrovských kurzov v Meissene, kde získal cenu Rotary clubu. V roku 2007 bol štipendistom na Hochschule für Musik in Drážďanoch v triede Arkadiho Zenzipera. V rokoch 2007 – 2018 pôsobil ako sólista Moravskej filharmónie Olomouc, Janáčkovho akademického orchestra Brno, Filharmónie Bohuslava Martinů Zlín, Západočeského symfonického orchestra Mariánské Lázně, Slovenského komorného orchestra Bohdana Warchala, Štátnej filharmónie Košice a Štátneho komorného orchestra Žilina. Ako sólista a komorný hráč účinkoval na mnohých hudobných festivaloch ako Janáčkov festival Brno (Česká republika), Galéria hudby v Nitrianskej galérii, Musica nobilis Spiš, Pianoforte fest Meissen (Nemecko), Pažaislio muzikos festivalis Kaunas (Litva), Chopin festival Gaming (Rakúsko), Bratislavské hudobné slávnosti. Zároveň je pravidelným hosťom festivalu Albrechtina (Ne)známa hudba. V súčasnosti sa špecializuje najmä na hudbu Johanna Sebastiana Bacha a autorov 20. storočia. Nahral profilové CD s dielami slovenských skladateľov Vladimíra Godára a Martina Burlasa. Koncertoval v mnohých krajinách Európy, USA a Ázie. Pedagogicky pôsobil na JAMU v Brne a VŠMU v Bratislave. Momentálne pôsobí ako odborný asistent na Katedre klávesových nástrojov na Akadémii umení v Banskej Bystrici a Konzervatóriu v Bratislave.

Galéria hudby

28. 11. 2018 o 19.00 hod.

Kodály Quartet (HU)

Attila Falvai – husle

Ferenc Bangó – husle

János Fejérvári – viola

György Éder – violončelo

PROGRAM

Zoltán Kodály (1882 – 1967): Sláčikové kvarteto č. 2, op. 10

Allegro

Andante – Allegro giocoso

Claude Debussy (1862 – 1918): Sláčikové kvarteto g mol L 85, op. 10

Animé et très décidé

Assez vif et bien rythmé

Andantino, doucement expressif

Très modéré – En animant peu à peu – Très mouvementé et avec passion

- - - prestávka - - -

Ludwig van Beethoven (1770 – 1827): Sláčikové kvarteto č. 8 e mol, op. 59/2

Allegro

Molto adagio (Si tratta questo pezzo con molto di sentimento)

Allegretto – Maggiore (Theme russe)

Finale. Presto

ZOLTÁN KODÁLY (1882 – 1967), významná osobnosť hudby 20. storočia, sa cítil najviac doma v žánri komornej hudby pre sláčikové nástroje. *Kvarteto č. 2*, skomponované medzi rokmi 1916 a 1918 ako výsledok niekoľkoročného výskumu a zbierania ľudovej hudby, je dokonalým príkladom spojenia autorských individuálnych a ľudových intonácií. Ľudová hudba tu nie je priamo citovaná, skôr je neustále prítomná v pozadí. Jej idiom sa stal umeleckou výpoveďou, skladateľovým materinským jazykom.

CLAUDE DEBUSSY (1862 – 1918) napísal prvé kvarteto v roku 1893 a plánoval aj druhé ako súčasť série šiestich komorných diel. Sláčikové kvarteto v mnohých ohľadoch predznamenáva Debussyho vlastný hudobný jazyk, ku ktorému skladateľ neskôr dospel. Charakterizujú ho modálne a celotónové stupnice, jemné harmónie, sadzba a jasná forma. Štyri časti sú tematicky prepojené spôsobom, ktorý pripomína dielo Césara Francka. Prvá časť zachováva charakter klasickej výstavby. V následnom scherze dominuje úvodná violová téma, ktorá tvorí aj prechod k pomalej časti, pripomínajúcej stredoveký alebo preraffaelistický svet opery *Pelléas a Mélisanda*. Posledná časť sa začína ostrými kontúrami v kontrapunktickej sadzbe a postupne prechádza do sumarizujúcich náznakov predošlej hudby. Kvarteto premiérovu uviedol súbor Ysaÿe Quartet v Paríži v decembri roku 1893.

Kvartetá **LUDWIGA VAN BEETHOVENA** (1770 – 1827) sú priamymi nasledovníkmi diel Haydna a Mozarta. Tromi kvartetami, venovanými princovi Razumovskému, vniesol do kvartetového žánru drámu, silu a energiu. Ruský veľvyslanec vo Viedni bol zberateľom, mecenášom a amatérskym huslistom. Objednal si u Beethovena tri nové kvartetá s podmienkou, že každé bude obsahovať ruskú tému. V tretej časti kvarteta na dnešnom koncerte sa objaví známa oslavná melódia, ktorú použil aj Musorgskij v opere *Boris Godunov*.

--- György Éder

Kodály Quartet

Kvarteto bolo založené v roku 1966 absolventmi Akadémie Franza Liszta v Budapešti a pomenované podľa významného maďarského skladateľa Zoltána Kodályho od roku 1972. Súbor je od svojho založenia ambasádorom maďarskej kultúry v oblasti sláčikových kvartet na domácej a medzinárodnej úrovni. V posledných desaťročiach sa kvarteto s veľkým úspechom predstavilo takmer vo všetkých európskych krajinách, ale taktiež v USA, Japonsku, Číne, Indii, Austrálii a Novom Zélande. Kodály Quartet nahralo okrem iných aj kompletne sláčikové kvartetá Haydna, Beethovena, Schuberta. Nahrávky sa stretli s pozitívnymi recenziami po celom svete. Hlavným cieľom kvarteta je prezentovať diela významných maďarských skladateľov, medzi nimi stojí v popredí dielo od Zoltána Kodályho. Aj z tohto dôvodu nahrali opätovne obidva Kodályho kvartetá v roku 2014. Kodály Quartet si v roku 2016 pripomenulo 50. výročie svojho založenia.

Attila Falvay bol vo veku šesnástich rokov prijatý na Hudobnú akadémiu Franza Liszta, kde absolvoval štúdium pod vedením prof. Snitkovského. V roku 1979 získal druhú cenu na Medzinárodnej husľovej súťaži Józsefa Szigetiho. Nasledujúci rok vyhral prvú cenu na Husľovej súťaži Jenő Hubaya. Postgraduálne štúdium ukončil u prof. Josefa Sivóa na Univerzite hudobných a dramatických umení vo Viedni. Do Kodály Quartet vstúpil v roku 1980.

Ferenc Bangó študoval od roku 1987 na Hudobnej akadémii Franza Liszta v Budapešti v triede Andrása Kissa. Neskôršie navštevoval súkromné hodiny u Stefana Ruhu a Josefa Sivóa. Majstrovské kurzy absolvoval u Ruggiera Ricciho a Györgya Pauka. Získal množstvo prestížnych cien na národných i medzinárodných súťažiach. Bol umeleckým vedúcim a sólistom Komorného orchestra Maďarskej národnej filharmónie a Komorného orchestra Georga Soltiho. V Kodály Quartet pôsobí od roku 2015.

János Fejérvári vyštudoval husle a violu na Hudobnej akadémii Franza Liszta v Budapešti. Ako študent navštevoval kurzy Györgya Kurtága a Andrása Schiffa. Od roku 1981 do roku 1985 bol prvým violistom v Budapeštianskej opere. Stál pri vzniku Budapeštianskeho sláčikového komorného orchestra, kde pôsobil ako prvý violista niekoľko rokov.

György Éder absolvoval štúdium na Hudobnej akadémii Franza Liszta v Budapešti v triede Ede Bandu. Po dovŕšení vysokoškolského vzdelania pokračoval v ďalšom štúdiu v USA a Kanade (Yale University, 1978; Banff Centre School of Fine Arts, 1983; University of Wisconsin, 1984 – 1985). Bol prvým violončelistom v Budapeštianskom symfonickom orchestri a neskôr aj v Budapeštianskom festivalovom orchestri, kde pôsobil niekoľko rokov. So súborom Éder String Quartet, ktorý spoluzakladal, získal množstvo ocenení na medzinárodných súťažiach (Evian, 1976; Mníchov, 1977) a precestoval takmer všetky európske krajiny, taktiež USA, Austráliu a Nový Zéland.

Programový bulletin Galéria hudby
október – november 2018

Dramaturgia, produkcia, zostavenie bulletinu: Lucia Vadelová
Odborná spolupráca: Peter Zagar
Zodpovedný redaktor: Renáta Niczová
Grafická úprava: Filip Jurkovič
Technická podpora: Martin Daniš

Za poskytnutie textu ku koncertu Nikitu Boriso-Glebského
a Kasparasa Uinskasa ďakujeme autorovi Mariánovi Štúňovi
a Bratislavským hudobným slávnostiam.

Vydavateľ: Nitrianska galéria v roku 2018

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená.
Texty neprešli jazykovou úpravou.

Program

2. október 2018 o 19.00 hod.

Nikita Boriso-Glebsky (RU) – husle
Kasparas Uinskas (LT) – klavír

Program: J. Brahms, E. von Dohnányi,
S. Prokofiev

24. október 2018 o 19.00 hod.

Miroslav Sekera (CZ) – klavír

Program: D. Scarlatti,
L. van Beethoven, C. Debussy,
R. Schumann, B. Smetana

14. november 2018 o 19.00 hod.

Eugen Prochác – violončelo
Maroš Klátik – klavír

Program: V. Godár, L. Stanček,
J. Sixta, P. Martinček, M. Kabeláč

28. november 2018 o 19.00 hod.

Kodály Quartet (HU)

Program: Z. Kodály, C. Debussy,
L. van Beethoven

Hlavný partner

u. fond
na podporu
umenia

Podujatie z verejných
zdrojov podporil Fond
na podporu umenia.

H Hudobný fond
Music Fund Slovakia

hudobný život

TVnitrička
regionálna televízia

mojaNitra.sk

S finančným príspevkom
Hudobného fondu.

ARRIVA
a company